

NORDENCRANTZ, ANDERS

**Kundgörelse af et förslag på hwad sätt
riksens högloflige ständer måge åtkomma
alla nödige och ännu felande underrättelser,
at styra wäxel-coursen, skaffa redbart mynt
och hjelpa både riket och banque**

Stockholm
1769

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agn.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

Rundgörelse

Af et

Sörslag

På hwad sätt

Rikens Högloflige Ständer
Måge åtkomma alla nödige och ännu felande

Underrättelser,

At

Styra Wäxel = COURSEN,

Skaffa redbart Mynt

Och

Hjelpa både Riket och Banquen ifrån en total undergång.

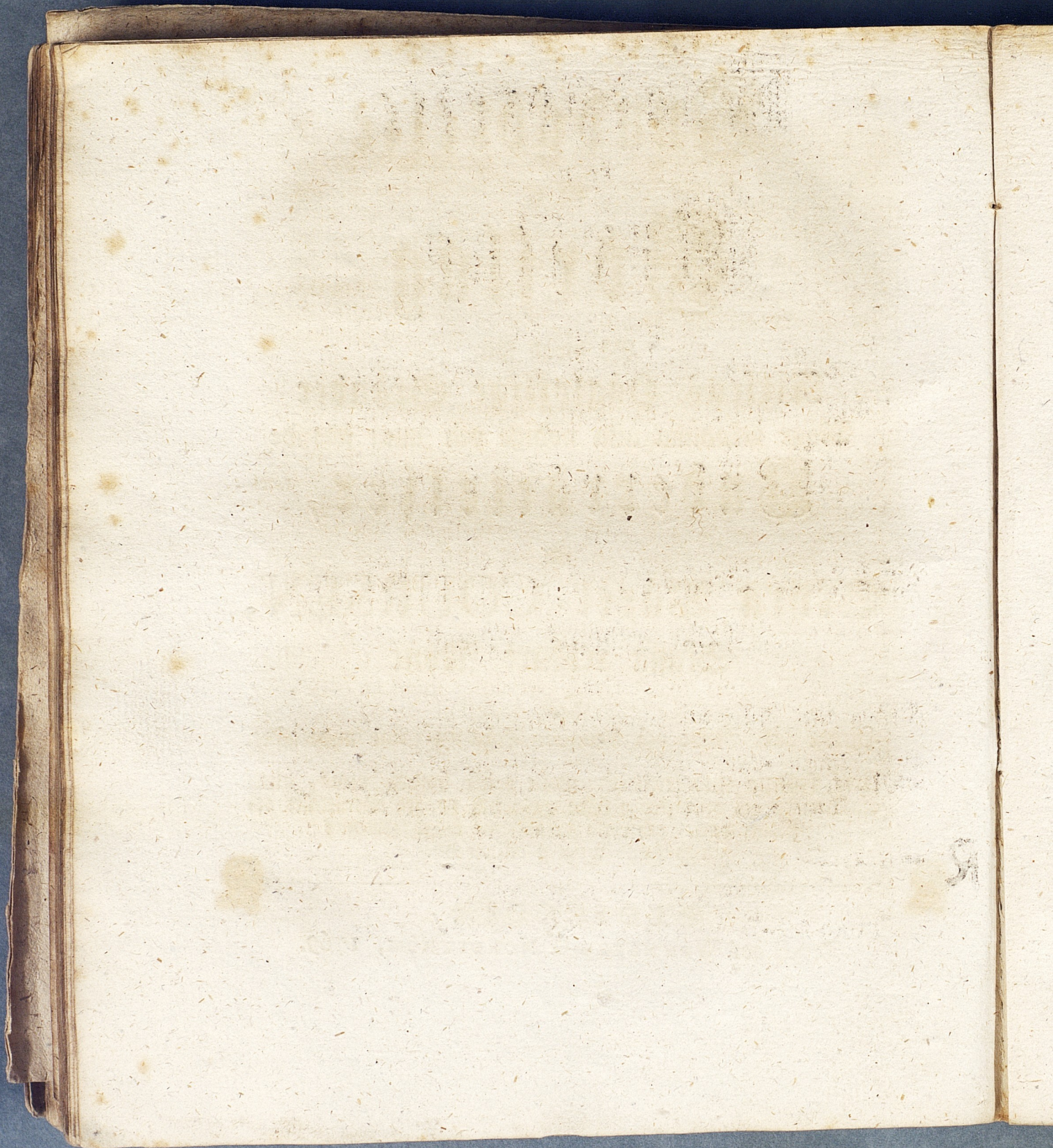
Utaf samma underrättelser torde också finnas bewis, huru
öfullkomlige och otillräckelige både 1761 och 65 års Berättelser och
Planer varit, och 1769 års Systeme ännu framdeles
i Hufvud = affigten blifwa wil.

R

SEDERHOLM,

R

Tryckt hos WENBERG & NORDSTRÖM, 1769.

Sos den måst kallfönnige och bekymmerlösa Människan, som gifwas kan uti et Borgeligt samhälle, tyckes som det aldrig kan aflöpa utan oro och bedröfwelse, at oaktadt, efter ej mindre än snart 35 års ouphörliga öfwerläggningar, twister och strid-skrifter angående oredorne i vårt Mennt, Banque och Rikets Finance, hwaraf ej mindre än Rikets Regements Constitution samt alla Naringars och rättigheters uprätthållande tyckes bero, efter 45 års Frihet, Riket skal wara utan Mennt, som det dock i flere Hundrade år äfwen under alla sina Enewälds och måst Tyranniske Romingar också widskjyppeligaste och mörkaste tider aldrig varit, samt ännu i dag efter 35 års förlopp, tyckes wara mer fjerran ifrån en ändring samt et ändteligit och lyckeligt slut, än då öfwerläggningarne och twisterne begyntes.

Bekymret och oron här öfwer har dock varit drägelig, så länge twisterne derom varit inifrån inom enskilda Personer, deras så onödige, onyttige, oanständige och på oricktiga grunder fotade strid-skrifter, hwarmed de öfwerhopat hwarandra, samt icke mindre förwillat Rikens Ständer och Allmänheten i stället at uplösa dem; men så snart wisas Corpser ibland Rikens Ständer och i deras namn såsom högsta Magtagande och Lagstipande, begynna förebrå hwarandra en elak administration, lika som af flere Secrete Utskottens utdrag af deras Protocoller wid åtskillige Riksdagar i Trycket är at se, samt in för hela den ärbara Werlden,

den, härstamma oredorne ifrån like ohggelige orsaker, utan at hwarken desse eller Rikens Ständer selswe i denne dag tyckes weta oredornes rätta ursprung, orsaker, wärkningar och rätta uphofsman. Sådane slags twister jemwäl när de i Trycket kundgöras ibland Ständer och Allmänheten, samt således ej kunna undgå at upwäcka Partier och bitterhet emellan dem, som tyckes hota hela Riket och hwarje Inbyggare med de farligaste följder, då syns den tiden och stunden wara för handen, som en sådan eld bör släckas för än den brister ut med storm i lågor; som största saklignighet bör upelbas med nit; som ingen fara bör skys, at uplysa bägge om faran, och huru ohemult de göra hwarandra förebräelser, samt huru bägge fara wille om de rätta orsakerne, så wäl som Uphofsmännen til oredorne, jämwal huru omöjeligt det är för hwilkendera Partiet, som är eller kommer i magten, at kunna hjälpa oredorne, utan at weta orsakerne och känna Uphofsmännen, som ännu torde wara okände.

Den sista så wäl som denne Riksdagens Secrete-Utskotts til Rikens Ständer och i Trycket kundgjorde Handlingar, gifwa nogsam anledning at mistänka, det ingendera haft sig bekant de hemliga drif-fjedrar til alla nu kunnigt blesne oredor och olyckor; mig äro de icke mer bekante, än de torde wara Rikens Ständer och Allmänheten; men en Förteckning på innehållet af et Wärf, som mig oförmodadt i händer kommit, tyckes gifwa anledning, at de deruti torde finnas beskrefne. Til Rikens Ständers och Allmänhetens tjenst gifwer jag nu fram å Trycket denne Förteckning. Det beror af Rikens Ständer at befälla Wärfets upgift för Sig. Skulle denne Kundgörelse ske emot Auctors wilja, så bör han det icke mistänka. Rikens Ständers och Rikets tjenst är ömre hos mig än någon menagement för en enskilt person, som för hånda af något särdeles motive döler like miderättelser. Det torde wara så mycket angelägnare för Rikens

fens Ständer, at nu framfordra detta Wärf, som de olika meningar om vår Finance dymedelst torde kunna förenas, och Ständers tör hända ogrundade förwitelser emot hwarandra dermed uphöra.

Förledit är berättades ifrån Engeland, at et Skjopp liggande för Ankare, tillika med flere hundrade på Nyfundländska Banken at sitta Lärsk, begynte til allas och selskwa Befättningens bestörtning at löpa fort emot både Wind, Wåg och Ström, utan at någon säg eller begrep, utaf hwad slags kraft Skjoppet fördes fort, efter alt utseende på et öfwer-naturligt sätt, til des omsider, et ofanteligt stort Hafs-djur någon tid osynligt under Hafs-brunnet, kom up och blef synligt med Skeps-Ankaret i gapet, hwaruti Ankareträsen hwarmed Skjoppet släpades, war fastadt, och således måste afbyggas, för at icke slapas omkring alla Haf eller på någon Klippa och förgås.

Til för några år sedan, blefwo wol länge inbillade at Swenska Riks-Skjoppet uttömdes af alla sine redbarheter och hela sin Laddning utaf en iuritad wppighet och öfwerflöd. Sedan detta talet blef något gammal-modigt, tog en då okänd ting wid som kallas Cours, hwilken grep Riks-Skjoppets Ankare Banquen i sit gap och släptog, samt släpade både Skjoppet och Ankaret hwarit den wille, dock i mycken tyst- och hemlighet, utan at ännu i denne stund warit efterfrågat om denne Cours warit en Fisk eller Fogel, en Physisk eller Moralisk warelse, som synt Cours och med den släpat med sig både Rike och Banque. I fall Riksfens Ständer fordrar fram det förut Anoncerade Wärfet, så torde efter all liknelse deruti finnas någon beskrifning på detta Wärduret, som i hemlighet haft Riks-Ankaret Banquen med Släpt et Courfen i sit gap, hwarmed det i flere år släpat Riks-Skjoppet hwarit det behagat i tråts af både Skjopparens, Styres-

männens och hela Besättningens stretande och flere års frukt-
lösa öfverläggningar, huru at frälssa både Riks-Skjeppet
Banquen och sig sjelfwe.

Efter de anledningar, som förut beskrifne Titlar gifwa
wid handen, är det icke otroligt, at sådana Personer skolt
sig under Ständer såsom den store Fischen gjorde under wat-
tu-brynet, med et Skjep och hela dess Besättning, til dess
han kom up och blef synlig samt på lika hemligt sätt upwakt
så många olika interesen, meningar och missfälligheter ibland
Ständer om hjälpen och förebräelser emot hwarandra, at än-
nu en tid såsom ofände med Courfen få styra wårdet af både
Banque och Rike, samt således ännu få fortfara at fiska i töl-
nigt wäder och grunligt wate, til det intet mer öfrigt är at
fiska och sedan fara sin kos til Läsaren behagar sjelf
döma af Förteckningens titlar om de gifwa anledning til nå-
gra sådana och farligare äfventyr för Riket, än dem det re-
dan utstått. Man förmodar at Rikens Ständer i en sådan
wårkkelig farlig och stor nödenes tid, icke misthicka några slags
Råd, lika ifrån hwad sida de komma måge, och lika huru
ensaldige de måge synas. En allmän oro och klageröst öfwer
et befaradt ännu större elände talar derföre. Det här äfwen
wid flere Riksdagar warit påmint om en fullständig Be-
skrifning framtiden til rättelse om oredorne i wårt Finance-
wårk längre tid tillbaka, det samma tyckes äfwenwål gifwas
i detta Wårk.

Det är redan 1761 den 4 Martii (*) hos Rikens
Ständer et påstående gjordt, at en Laglig och alswarsam
under-

Ad Protocollum den 4 Martii 1761. (*)

Jag wil med detta mitt Tal icke gå in uti Huswudsaken om et
tilgörande Låhn på Utrikes-Orter, och undersöka rationes pro et
contra med alla betänkligheter derwid i detta ärende; utan jag will
allenaft anföra några wälmenta påminnelser i anseende til Secreta-
Rättshöfdets utlåtelse om Wårel-Courfen.

undersökning förordnas måtte utaf hwad orsak och genom hwars förwällande Coursen blifwit stegrad och Riket förlo-
rat alt sit redbara Mynt. Men Wilddjuret (det egna in-
teresse) war då redan, lika som flere resor händt, så mäg-
tigt, at det förqwasde denne föreställning, med de orimli-
gaste orsaker, och äfwen mäg, dt göra desse fina Arcana
iniquitatis til det samma med Arcana regni eller status, så
at ingen utan fara, wägar uppenbara de förre utan at
blifwa

Secreta-Utskottet yttrar sig, at afseendet med desz Förslag om
Utlånst Penningelån til Arméens förnödenhet skal ibland annat
wara det:

1:mo, At dämpa en hela Riket tryckande och hwar Medlem
förderfwande Wäxel-Cours, och en allmän Wahrornas dyrhet:
som jag tror orden lyda. Jag swarar härpå sålunda: At Secreta-
Utskottet förmenar Wäxel-Coursen kunna dämpas med Lån utom
lands til Arméens förnödenhet, emedan Remisser ifrån Sverige
då ej skola behöfwas; Det kan ej så främmande förefalla, emedan
äfwen alla förflutne Riksdagars Secreta-Utskott haft den tankan,
det underwigt i Handelen eller Krig skulle wara orsaken til Cour-
sens stigande. Men de Ledamöter af Secreta-Utskottet, som äro
Medlemmar af Wäxel-bereidningen tror jag böra wara öfwertygade
derom, at Wäxel-Coursen aldrig dämpas med Utlånsta Lån til
Krigets förnödenhet. De kunna och skola icke ens hindra desz st-
gande; mindre wärka desz fallande, emedan dertil gifwas helt an-
dra orsaker; än Krig, underwigt och stora remisser för Utrikes
behof.

Och detta wägar jag nu säga förut, på det Rikens Höglöf.
Ständer sedan sielfwe måga finna af utgången, det jag sagt sant,
om nemligen inga andra mått och steg emot Coursen tagas.

2:do, Säger Secreta-Utskottet: At Kriget upswulgit de
Wärlar, hwarmed den wanliga Utlånsta Handels-rörelsen annars
blifwit drifwen, och at det skall wara förnämsta orsaken til Cour-
sens nu warande odrägeliga högd. Swar: Om detta warit orsa-

Blifwa ansedd såsom Lyshets Eds-brytare i de senate; torde och wara orsaken, hwarföre in för Rikens Ständer ännu i alla berättelser talas med så många förbehåld om Banquen och flere hemligheter, såsom berodde hela Rikets och Banquens wälfärd derutaf, när de likwist torde wara orsaken til bägges ofärd.

Ur detta Wild-djuret ännu lika mäktigt ibland Ständer, oagadt den nöd och fara, hwaruti både Riket och Banquen, igenom dess hemliga åtgärd försatte äro; så blifwer det

fen sedan 1757, så frågar jag, hwad orsaken varit til samma effect ifrån 1740 til 1757, emedan Courlen all den tid aldrig kunnat dämpas utan med Rikets stora kostnad. Om detta varit orsaken, så är frågan wärdt, hwarföre Wäxel-Cours, under alla de Krig, miswärt och hungers-nöd, som förefallit uti 120 och flere år förut, aldrig stegrats öfwer 2 a 3 Mark per Riksdaler, undantagandes under Myntteckens tiden och NB. uti Myntteckn. Och om detta widare varit orsaken, hwarföre har Courlen under Rikens Ständers sammanwaro nu lupit fram och tillbaka emellan 64 och 76 Mark per Riksdaler.

3:io Säger Secreta-Utskottet: At ehwad Penningar inom Riket kunde sammanfrapas, så *existerade* samma orsak och samma effect, om Wäxlar för dem til Krigets utförande skulle skaffas. Svar: Om denna orsak och denna effect aldrig existerade, så dämpas ändock dermed intet Courlen, utan twärtom efter behag kan stegras, om än aldrig en 1000 Riksdalers Wäxel för Kriget skulle begäras, emedan de orsaker, hwarifrån Courlens stegring härrör, hafwa alsingen gemenskap med något Krig:

4:to, Säger Secr. Utskottet: At ju längre denne *Methoden* följes, ju swårare blifwer wärkan. Om denna *Methoden* uphör, så uphör derföre intet Courlens högd, emedan oagadt remissers uphörande för Kriget, Courlen äfwen ännu mer stegras kan, emedan Kriget ej är orsaken, som bewist är. "Kriget nu, äfwen som underwigt för, äro endast pretexter, hwarmed de rätta orsaker, na kunna döljas.

Det skymfeligit för hela Nationen i ewiga tider, tager och en ömkans wärd ändalykt; den wärsta fölgden deraf blifwer och den, at Rikens Ständer såsom Rikets Förmyndare, nyppersta Wärdare, och allena både Lagstiftare och Rædo-fordrare, kunna på oskyldigaste sätt hos Posteriteten blifwa mistänkte antingen at wetandes hysa ibland sig detta Wilddjuret, eller och helfwe wara interesserade med det samma emot Riket. Sådane mistänkar, ehuru ogrunda-

B

de

5:to Uttrar sig Secrete-Utskottet: At den tid torde komma då i Riksdaler ej ger mera af sig än En Tredjedel, och detta kan gå så långt, at all Rörelse och Näring afstadnar. Jag säger, om än Kriget uphörde och aldrig mer för Kriget någon Wäxel begärdes; så kan sådant ändock hända, om de rätta orsakerna til Coursens stegring bestå.

6:to Utlåter sig Secrete-Utskottet: At om igenom en Utlånst Penninge-stock *Armeens* behof kunde upfyllas; så *circulerar* den öfriga rörelsen inom sina wanliga och naturliga ädrec: Jag svarar: dermed dämpas Coursen ej mer för den tillkommande tiden, än som skedd ifrån 1740, undantagandes han dämpas å nys med en stor årlig kostnad, emedan orsakerna äro helt andra än Krig och underwigt.

7:to Säger Secrete-Utskottet: At då Utlånst Lån sker för Kriget, och andra nödiga Sörfattningar widtagas, skal Coursen förmodeligen fallas til sit jämna lopp. Jag wägar säga: At det ankommer helt och hållit uppå hwad slags sörfattningar Rikens Höglöf. Ständer behaga widtaga. Blifwer det de rätta och san-skyldiga, som jag förmodar och önskar, så skall Coursen buga sig för helfwa Kriget men eljest aldrig.

8:to Sages i Secrete-Utskottets betänkande: At lindra Underfätarens tunga wid *Contributions*-Wäcket, har äfwen varit et af Secrete-Utskottets öma föremål. Jag tycker: At med Utlånsta Lån för Kriget kan Underfätarens tunga aldrig lindras, så länge Coursens högd består; och den skal altid bestå, så länge de

de de woro, kunna ock gå så långt, at de med tiden torde göra Riket ledsne wid Riksdagar. Ut underrättelser, om desse Sakers rätta sammanhang, skola finnas uti oftanämde Wärf, dertil gifwes stor anledning; kallas det intet fram, så öker det til äfwen tyrs mistanken, at detta Wilddjuret är ännu ganska mäktigt ibland Ständer.

Banco

rätta orsakerna bestå. Undersåtarnes tunga genom Coursen är en swårare årlig Contribution, än de i någon tid betalt til Kronan under de olyckeligaste Krig. Wärf-Coursen är således, enligt hwad Secrete-Utskottet äfwen derom sagt, den swåraste fiende Fädernes-landet någonsin haft, och så mycket farligare, som dess orsaker äro hemliga och kunna öfverskylas med åtskilliga pretexter och särgor. Som den varit och är farligare och skadeligare än hellska Kriget och torde jämwäl, tillika med en alt för stor mängd circulerande Sedlar och Credit-Papper ligga hellska Utlånsta Lånet i wägen; så tycker jag oförgräpneligen, at ibland de första och wigtigaste mål, detta fordrar Rikens Ständers ansvarsamaste åtgärd och säkra mått, at förebygga en total stagnation och afstannande i all Ut- och Inrikes rörelse til Fädernes-landets oboteliga skada.

Det skulle wara mig ganska lätt med calculation at bewisa, det Kriget och Armeens behof ej äro orsaker til den höga Wärf-Coursen, om ej en sådan Argumentation skulle blifwa för widlyftig denne gången: Jag lägger allenast til hwad jag redan sagt, at hwad som nu händer oss med Cours, är äfwen skiedt i Frankrike för 1720, då man begynte misbruka Laws System och öfka de Les Papiers circulans, som de kallades, utan ända: där gafs på slutet inga Wärfar til sängs på främmande Orter.

Sluteligen bekänner jag min ofunnighet, at jag intet begriper, hwad som förstås med 1 och en half procent i omkostningar, som omwäres i Höglöf. Secrete-Utskottets Betänkande: och gör på 3 Millioner 45000 Riksdaler, emedan efter Handels-Costum, så wida mig bekant är, allenast räknas En Fjerdedels procent däröfver utom interesse.

Banco Deputationens nu Truncete Berättelse af den 4 Junii 1761 utvisar des den tiden hafde stora omsorg och ömna anstalter om Banquen och Mynt-Wärken; men när-följande Dictamen til Protocollet af den 4 Martii näst förut samma år bewiser tillika huru då redan och långt förut, i brist af efterfrågan om de rätta orsakerna och Uphofsmännerne til Coursens stegring, Wilddjuret (det egna intereset) så wida bemäktigat sig Lagstiftande magten, at all denne Banco-Deputations ömhet bles fruktlös, emedan kortt efteråt Coursen stegrades til 108 Mark, det samma hände 1765 utaf enahanda orsaker, och tillika lade grunden til des hastiga fall 1767.

B 2

Uti

När för öfrigit innehållet af denna Secrete-Utskottets föreställning rätt betänkes, så har hwarken wid denne eller någon af de förflutne Riksdagar, ej något ärende blifwit Riksens Ständer förestält, som för alla des widladande underbara omständigheter, Riksens Ständer mer sällsamt, mer bekymmersamt, mer besörtande och mer oroande bör förefomma. Kriget och Riksens Råds upförande, som af Riksens Ständer med så mycket skäl beifras, bör och kan til sina följder aldrig sättas i någon jämförelse med de följder, som Secrete-Utskottet sjelf wid handen gifwer ännu wara at befara af den höga Wärel-Coursen. Det berättar för oss, at wi för i Riksdaler i Sedlar ej så mera än en half Riksdaler i redbart mynt, samt at til besarande är, det wi framdeles ej skola få mer än En Tredjedel, utan at Secrete-Utskottet gifwer Riksens Ständer andra orsaker wid handen än Kriget, som begyntes först 1757, fast Sedlars ringhaltiga värde har varit uti beständig föränderlighet, samt en tilwärande försämring alt sedan 1739. Riksens Ständers Secrete-Utskott hafwa stadsse under sin wård och åtgärd haft så wäl Wärel-Coursen, som Handels-balancen med alt det öfriga, som med Mynt gemenskap hafwer, at Riksens Ständer sjelfwe uti alla sina Riksdags-beslut tillstådt sig ej weta mer deraf, än deras Medbröder i Secrete-Utskottet dem berättat, och det ansedt såsom goda och hållsamma anstalter, ehuru nu om-

Uti några Anmärkingar år 1768 wid Adjunkten Christiernins Föreläsningar, som ännu äro wäl wärde för hwar Riksdagsman at genomse, har jag läst, at det skolat varit lätt wid 1761 års Riksdag at förebygga Coursens stegring och fall: At det 1765 war blifwit swårare, samt at em det led längre på tiden, så bleswe det oboteligit, alt utaf enahanda orsaker, nemligen, at et okändt enskildt interesse i hemlighet bemäktigat sig Lagstiftande magten:

När nu både orsakerne och följderna, hwilka 1769 så mycket bekymra och oroa Riksens Höglofl. Ständer, äro sagde, och nödige warningar gifne så många år förut utan ringaste wärkan, men ändock ignoreras och fortfares med Palliativer, som Riksdag efter Riksdag göra det enda alt wärre, så är det et bewis på det ofstanämnde

sidet Secrete-Utskottet sjelft utbrister i den förfräckeliga utlåtelsen, at wi för 1 Riksdaler i Sedlar ej få mer än en half i redbart Mynt, samt at til besparande är, det wi ännu framdeles ej torde få mer än en tredjedel, ja at all Rörelse torde affstadna.

Riksens Ständer hafwa wid alla Riksdagar updragit Secrete-Utskottet all magt, at föranskalta om Banquen, Myntet, Wärel-Cours, Handels-balance &c.

Secrete-Utskottet har wid 1747 års Riksdag privilegerat et Järn-Contoir och sedan inrättat et Wärel-Contoir, alt ofelbart i aldrabästa affigt, tillika med de öfriga gjorda anstalter i desse årender: Men som dock nu detta Secrete-Utskott tillår hafwa blifwit af så widriga följder, at wi redan förloradt hälften af våra Penningar, Löner, Räntor och all Penninge-egendom, samt stå i fara at förlora ännu en tredjedel och kanske altsammans.

Jag hemställer alt detsföre i ödmjukhet, om icke Riksens Ständer skulle täckas befalla en noga undersökning och åtgärd öfwer de rätta orsakerne til detta farliga tillståndet, utan de härtills brukade hemligheter, som i mitt sinne ej passa sig med et fritt Folk.

de hemliga interessets ämne warande stora magt tbsland; och influence öfwer hela den Lagstiftande magten, och tillika hwad olycksaligt öde detta Land och Folk förestår, i fall detta enskilda interesse längre får behålla sin styrka. Det wore den största Crime, at endast supponera en sådan medfart af Riket och Banquen utaf Ständer, lika som det wore en äfwen så stor Crime at supponera det Rikens Ständer eller en Pluralitet deraf ägde magt at ruinera både Riket och Banquen.

Den andra Delens tankar om Financer innehåller följande §. §. och Anmärk.

1. §. En kort berättelse om Europeiske Staternes Mynte-Finance-Stats-Oeconomie- och Försvars-wärks tillstånd och beskaffenhet, wid Kommerse Rikets undergång, då förlänings Regeringarne blefwo uprättade af de fring-ströfwande Barbariske härar.
2. §. Dito om desse Wærks tillstånd och beskaffenheter i Sverige på 1200 til 1500 talet.
3. §. Dito på 1500 talet in til 1625 då med Plåt-myntningen begyntes.
4. §. Om Plåt-myntet och dess wärkningar.
5. §. Om 1654 års Banque, dess Banquerout 1667 och dess följder.
6. §. Om 1668 års Banque, inrättning och mynt.
7. §. Om Banquens-Stats-Finance-Hushålls och Försvars-Wærks tillstånd 1682, och hwad förändringar de undergingo sedan Enemåldet, Indelnings-wærken och reductionen begyntes.
8. §. Om alla desse Wærks tillstånd 1697 wid Konung CARL den Elfte's död, och början af Konung CARL den Tolfte's Regering.
9. §. Om deras tillstånd 1710 efter Pultawiska slaget och Plåt-myntets å nyo bruk och dess följder.

10. §. Om Plåt-myntets uphögning 1715 och Silfver-myntet derefter 1720 och dess följder.

11. §. Om alla desse Wäcks och Rikets tillstånd wid Konung CARL den 12tes död alt intil 1734.

Den Tredje delen består af följande §. §. och innehåll.

1 §. En omständelig berättelse, om orsakerne til Coursens stegring ifrån 1735 til 1746, grundad, så wäl på utgångne Påbud och Författningar om Mynt, Wexel-Cours och Banco-Lån, som på Secrete-Utskottets utdrag af Protocollet af den 17 Aprill 1765, och på de werfeligen utur Banquen år för år ifrån 1735 utgångne Banco-Lån, tillika med deras och Författningarnes werkinggar öfwer Cours och det lånte Sedel-myntets wärde, jenuwål om alla desse författningars olika wärkingar i olika tidehwarf, som olika Personer, Acteurer och interesslen gifswits på Wexel-Theatern, hwilka betjent sig af Författningarne, samt med Banco-lån och Wexel-ridande hemligen på Børsen åstadkommit mer och mindre förderfweliga misbruf och operationer, hwarom, hwarcken Kongl. Majt, Rikens Råd, Secrete-Utskotten, Rikens Ständer och Riket aldrig ännu blifwit tilförläteligen underrättade.

2. §. Och förloppet ifrån 1746 och 47 års Riksdag då Wexel- och Jern-Contoiren blefwo inrättade, som blifwer det andra Tidehwarfwet af de senare ifrån 1735, som i första delen omrörde äro, hwarifrån Rikets tillstånd måste härledas. Och detta Tidehwarfwet går til 1756 års slut, som det första Wexel-Contoi-ret upsade sit Contract och et nytt begyntes med Wittfoth & König på helt andra wilkor, än som det första Accorderat war.

3. §. Om förloppet ifrån den 30 October 1756 til 1760 års slut, som är det tredje Tidehwarfwet, at räkna ifrån 1735, begyntes derigenom, at år 1755 nya Acteurer upstego på Wexel Theatern; det första Wexel-Contoi-ret upsade sit Contract; König & Comp. midtog et nytt i November 1756, det Pommeriska Rriget begyntes 1757, Banco-lån föröktes; Coursen stegrades mer än förr; König & Comp. affade sig deras Contract i November 1757, Kierman & Comp. trädde åter i nytt Contract i Junii

1758,

1758, som warade til Junii 1761, då Wärel-Contoir aldeles uphåfdes, och då det sjerde Tidshwarfswet ifrån 1735 begyntes med helt nya anstalter och operationer, om hwaras rätta bestaffenhet och sammanhang, hwarken Kongl. Maj:t, Rikssens Råd, Secrete-Utskott eller Rikssens Ständer varit bättre underrättade, än om alla de förre Tidshwarfswens anstalter och operationer alt ifrån 1735.

4. §. Utdrag af et större Werk, som på Kongl. Maj:ts höga befallning den 5 Martii 1754 begyntes och på Secrete-Utskottets anstalt den 6 Augustii 1756 fullföljdes til 1758 och 1760 gaf anledning til Werel-beredningen, som uphåfdes 1761 den 27 Januarii och förwandlades i en Secrete-Deputation, blandad til hälften med Ledamöter utaf Secrete-Utskottet, som å nyo orsakade samma Werks dödade; Innehållande en beskrifning, huru i anledning af alla ifrån 1734 gjorde anstalter om Banque och Mynt, alt det onda oundwifeligen hända wille, som redan handt är; utwisandes detta utdrag af samma Werks 13:de del, huru såsom i Engeland lika som i Sverige, på lika anstalter, utaf föga förutstigt, oakadt Friheten i Tryck, medelst hemliga stämplingar af egenmyttan, följt lika farlige och skadelige effecter.

5. §. Om förloppet ifrån 1760, 61 och 62 års Riksdags början och slut, som det sjerde Tidshwarfswet ifrån 1735 begyntes, och Werel-Contoir aldeles uphåfdes, accorder om Circulationswerlar börjades, Werel-beredningen bewiljades, men strax uphåfdes, och orsakerne dertil, beloppet af Banco-lån och deras fölgder, då tillika liquiderades med Werel-Contoiren och dem gafs decharge, jemwäl et nytt Ostindiskt-Compagnie Octrojerades, samt hwad fölgderne af alt detta varit in til 1765 års Riksdag.

6. §. Om förloppet wid 1765 års Riksdag, som är det femte Tidshwarfswet ifrån år 1734, hwaruti tillika ådaga lägges widare effecter af 1762 års Accorder om Circulationswerlar, Pommercke Myntets förändringar och Ostindiske Octroijen.

7. §. Utaf de Anmärkningar, som wid 1765 års Riksdag blefwo gjorde wid Pommercke Mynte-werket, kan kunskap inhämtas, dels hwad Riket och Kronan wunnit och derwid lidit, dels hwad fördel wederbörande Werel-operateurer i Sverige deraf haft

uti deras hemliga Operationer med Coursens, än stegring än fäl-
lande här hemma i Sverige.

8. §. Ungefärlig Förteckning, på allt det redbara Mynt, som
dels i Riket inkommit, dels eljest disponerat är, dels af egne Me-
tall-tilwerkningar tilmyntat blifwit ifrån 1720, oberäknadt allt det
mynt, som förut i Riket löpande varit, samt alla Rikets under
samma tid utskleppade Effecter.

Den Fjerde Delen innehåller följande §. §.

1. §. Angående Ostindiska Handelen i gemen.
2. §. Angående Sveriges Ostindiske Handel i synnerhet, samt
Både deß gamla och nya Ostindiske Octroijer.
3. §. 3 Junii Månad 1765 ingafs et Memorial i Banco-
Deputationen hwarmed bewises, at hwarfen Weyel-Contoiren
eller Handlande i gemen, haft någon del i Coursens stegring.
4. §. Bewises at Weyel-Contoiren til följie af allt hwad går
förut, icke varit orsaken til Coursens stegring ifrån 1755 och 1763,
icke eller städt i deras magt det at förhindra, utan ligger orsaken
dertil uti andras hemliga operationer med missbruk af Banco-lån,
Circulations-wexlar, Ostindiske Octroijen och Pommeriska myntets
förändringar, hwarföre också Weyel-Contoires Ledamöter blifwit li-
dande för andras skuld, lika som Riket, Kronan, Penninge-Lön-
tagande Betjeningen, Hof-Staten och hwar individu i hela Riket,
utan at Kongl. Majt, Rådet, Rikens Ständer, Secrete-Utskot-
ten och Banco-Fullmäktige wetat, huru desse hemliga operationer
warit tilstälte och af hwad slags Personer de blifwit wärkstälte.
5. §. Utaf allt det föregående har man intet annat inhämtat,
än idel effecter af Banco-lån och de dermed utöfwade hemliga ope-
rationer på Børsen til Coursens stegring, men at Rikens Höglof.
Ständer och Allmänheten, wagtadt alla i Trycket kundgjorde un-
derrättelser, ännu icke har sig bekant, på hwad sätt desse hemliga
operationer varit bedrefne, mindre hwilka deruti varit uphofs-
män och Exsecutorer.
6. §. Bewises, at Kriget icke varit någon orsak til Coursens
stegring. §. Icke

§. Icke har någon efterlåtenhet hos de tre Rikens Råd varit någon orsak i Coursens stegring, icke eller har stått i deras magt det at hindra.

§. Om den rätta orsaken til Coursens förändringar, samt hastiga stigande ifrån 1762 års Riksdags slut ifrån 72 til 100 Mark, och des lika hastiga fall 1767 i lika kort tid ifrån 66 til 42 Mark, och hwarmed i hela Riket, i alla Stånd och Närings-grenar så stora misnöjen, klagan, oro, och ej mindre äfventyrer och förluster för Riket, Kronan och enskilda Personer åstadkomme blifwit.

§. Bewis huru orimlige de orsaker äro, som föregiswes til Coursens hastiga fall och des fölgher 1767; huru ännu orimligare de deremot föreslagne hjelpemedel varit, samt huru säfängeligt det är at döma om händelsers rätta orsaker, utan at känna de rätta Acturer och deras personelle intereslen.

§. Utaf allt det som går förut, i de föregående delar, förmodar man vara öfvertygeligen bewist, at det gifwes tvåanne olika orsaker til Coursens stegring, eller beständiga språng fram och tillbaka, och, så wäl til den öfverflagade yppigheten, som Coursens hastiga fall 1767, jämwäl om icke des hastiga fall varit så förderfweligit som des stegring.

§. Sammandrag af alla de förluster, som Riket, Kronan, Banquen, Penninge-löntagande Staten &c. lidit genom några få Personers misbruk af Banco-lån, wingleri med Cours och Egen-domar, Coursens derpå fölgde stegring, och de derpå fölgde Contracter med någre enskilda Personer om Coursens reduction, om Pommercke Myntets förändringar, om Circulations-werlar och en ny Ostindisk Octroij, och sedan om effecter af Coursens hastiga fall.

§. Bewis at det omöjligt är, at fixera Coursen, stadga Sed-lars wärde til något wist Daler- eller Marke-tal, och realisera Sedel-stocken på de, wid och efter sistledne Riksdag widtagne må t, jemwäl huru omöjligt det är, at någon annan å i Rikens Ständer sjelfwe, kunna föranstalta om de rätta dertil möjelige och brukbare medel.

§. Et orätt begrep och et förwändt namn, som uti både enskilda och allmänna Tal och Skrifter war Banque varit gifne, hafwa

wa mycket bidragit, hos både Regering, Ständer och Allmänheten til de exessive lån, som gjorde blifwit; til de orimlige pretensioner som äro gjorde och ännu göras; til de skadeliga Anticipationer, som äro gjorde; til de stora misßbruk, som med Banco-lån varit föröfwade; til den misß-credit, hwaruti Banquen och dess Sedlar råfat; Och änteligen til alla de oredor, och olyckor som deraf i Riket ifrån 1734 förelupit, och hwilka ännu icke tyckas vara til ändä, så framt det orätta begrepet, och det förwända namn, som Allmänheten fått om Banquen icke blifwer förändradt och utrotadt.

§. Så orimligt det begrep är hwilket Allmänheten gifwit varit om wår Banque, lika så orimlige äro de tankar, som tyckas om orsakerne til Werel- och Penninge-bristen, samt Järn- och flere Wahru-prisers fall, tillika med påståendet om Couriens uphögni: g. för at uprätthålla Bergslagerne och flere Råringar.

Den Femte delen, innehåller följande Paragrapher.

1. §. En kort recapitulation och sammandrag af alt det, som i alla Tidehwarf, år och Riksdagar förelupit angående Banquen, Myntet, Coursen ic. ifrån 1715 til 1764 års slut, eller 1765 års Riksdags början; hwarwid tillika bewises, huru hemligheter och til följe deraf mörker, wilsareser och några få Personers egennyttä, alstrad af wilsarande författningar, varit orsaken til alla de misßbruk och onda fölgher deraf händt alt intil 1765 års Riksdags början, och hwarom hwarken Kongl. Maj:t, Rikens Ständer, Secrete-Utskotten, Banco-Fullmäktige, Werel-Contoiren eller Allmänheten varit underrättade, eller dem warse blifwit, dersöre at altsammans varit verkstält under tyst- och hemlighets-eder, och stort äfwentyr och fara gifwits för eho, som wågat det at uppenbara.

2. §. Bewis, huru den löpande Sedel-stockens wärde varierat efter Coursens stegring och fallande, och på dess swära effecter ifrån 1755; huru misßbruk af Banco-lån å ena sidan och å den andra oförsligtige Contracter om Circulations-wexlar, och en ny Ostindisk Octroij, varit orsaken dertil, och hwilket för Kongl. Maj:t, Secrete-Utskotten och Rikens Ständer aldrig blifwit uppenbarat til alla sina fölgher för Riket, Cronan, Banquen, Rådet, Werel-Contoiren och hwar Undersäte i Riket.

3. §. Uppå den förändring, som uti 2. §. bewist är, at Sedelmyntets värde undergådt, genom Berel-Coursens stegring och fallande, följer i en naturlig ordning, at med Siffror, til det minsta ungefärligen bewisa, utaf hwad effecter denne stegring och fall wa-
 rit för Kronan, och hwad hon, tillika med Penninge-löntagande Staterne i deras Löner, förlorat, samt huru Kronans stora gjäld, tillika med alla Naringars lidande, ifrån samma stegring och fall har sitt ursprung, och omsider faller Rikets Inbyggare til last, som gälden betala skola.

4. §. Jämförelse af de i föregående §. anförde uträkningar på Rikets, Kronans och Penninge-löntagande Staternes förluster, genom Coursens stegring och fall, med Kongl. Maj:ts och Rikens Kammar-Collegii underdånige Berättelse af den 25 October 1768 til Kongl. Majt om Rikets tillstånd.

5. §. Jämförelse af alla förut beskrefne händelser med alla de försäkringar, som på Banco-Deputationernes tillstyrkande af Secrete-Utskotten, af dem at Rikens Ständer, och af dem at Kongl. Majt och hela Riket gifne blifwit, om Banco-werkets tillstånd, uti alla Riksdags-beslut, alt ifrån 1739 års Riksdag til närwarande tid.

6. §. De förnämsta orsaker til de i Riket upkomne misnöjen, oroligheter, twedrägter, och partier, som skapa sjelfwa Regements grund-författningar, ligga uti Berel-Coursens stegring och fall, utan at Partierne i gemen å någon dera sidan, mer än Regering, Ständer, Secrete-Utskott, Banco-Fullmäktige och Allmänheten wetat, hwilka Författningar, samt på hwad sätt och igenom hwad medel, de samma åstadkommit både stegringen eller fallet.

7. §. Anmärkning wid de i swang gående diucourser, derom at någre måste lida, om Riket skal hjelpas, samt at om någre gå sine Egendomar förlustige, så gifwes wäl andre, som taga wid dem, at Politiske lika som naturlige kroppar hafwa sine perioder, at ingen kunnat se de förelupne händelser förut, med mera, sedan igenom Coursens stegring först, och des fall efteråt, medelst Circulations-werlar och den nya Ostindiska Ötroijens Operationer, Handel, Slögder, Sjöfart, Bergsbruk, Låntagare, Debitorer och Creditorer, eller en stor del af Rikets Inbyggare för de på dese operationer

följde olika interesfen, Banquerouter, osäkerheter, miss: credit och Penninge brist, äro på wägen at gå ifrån deras Näringar och Egen: demar, eller at blifwa aldeles ruinerade.

8. §. De rätta orsakerna til den allmänt öfverflagade Penninge: bristen och de tida Banquerouter är, at med Publique Författningar i märker och i ofunnighet om Lagars, seders och tänkesätts werknin: gar, i hemlighet leda et Folkslag, som af Lagar och tänkesätt af äldre warit fattigt och mer högt för Krig och utwärtas heder, än för Bor: gelig Näring, in uti lätt åtkomst af Penningar och gäld, utan at til: lika leda det til fredliga och sagtmodiga Borgerliga Närings: medel; det är at leda Folket och hela samhället til yppighet och sitt eget förderf.

9. §. På hwad sätt och utaf hwad orsak så underbara och högst förderfweliga händelser, utaf Banco-lån och Sedel: myntet, som häruti beskifne äro, kunna förelöpa, serdeles som Riket warit ut: staldt för nästan samma äfwenityr förut utaf Koppar: eller Plåt: myn: tet, utan at hwarken Styrelse: Lagstiftande eller Lagskipande Mag: terne i 30 års tid kunnat blifwa desse händelser af Sedel: myntet war: se, förr än deras effecter öpnat ögonen på den ena så mycket som den andra, samt försatt en hwar i största förlägenhet, huru at åter: hjelpa alla oredor til rätta.

10. §. Utaf märker, ofunnighet, wilfareller och dolda Hemlig: heter, kan mycket blifwa doldt för Rikens Höglöf. Ständer, som bör blifwa uppenbarat, så framt onda effecter deraf skola kunna förebyggas: men om så händer, at den eller ide, hwilka på Ed och Rikens Ständers wundne förtroende, äro skyldige, at för dem up: penbara sanningar och saker, som leda dels til oskyldigas försvar, dels til brottsligas uppenbarande, dels til kundskap om orsaker til oredor, som blifwit bekante, men förtegade; Och i bewis kan ledas, at förti: gandet skjedd af upsåt, samt dermed hållit Rikens Ständer bakom lju: set, och deraf någon orättwisa eller olycka för Riket eller enskille Per: soner händt, så blifwer frågan huru en sådan eller sådane Personer böra blifwa ansedde?

11. §. Som alla förut beskifne oredor, hwilka i 30 års tid i Finance: werket förelupit, omöjeligen kunna hjälpas utan med redbart Mynt, så är nödigt at undersöka huruvida möjligit är at århålla det samma med de anstalter, som wid sista Riksdag til den ändan fogade blefwo.

12. §. Om den olika natur och beskaffenhet, som wår Banque undfått genom Sedel-myntet, ej allenast emot dess egen första inrättning, utan ock emot alla Banquer i Europa, samt på huru oförligastigt sätt, dess och Rikets interesse, bestånd och säkerhet äro sammanbundne, hwaraföre ock med mycken försigtighet och estertänka om Banquen af en hwar bör skrifwas och rådås, särdeles då det betänkes, hwad det är som rätteligen är och bör wara som kan Constituera en Banque.

13. §. I fall Nationen hade haft den lyckan, at blifwa under rättad om, eller at det icke kommit i förgåtenhet, alt det onda, som Riket öfvergått, endast ifrån början af förra Seculo, dels af Plåtmyntet, dels af Myntets förändringar til skrot och korn, dels af det missbruk, som öfwades med 1656 års Banques undergång, utaf samma orsaker så är troligt, at alla oredor och olyckor, som i wår tid förelupit, af enahanda orsaker aldrig händt hade, mindre alt det, som ännu kan återstå uti den obegripeliga trygg- och säkerheten wi lefwe, at på de anstalter, som gjorde äro, alla widare onda följder skola wara förebyggde, och derföre mångfalt mer än alt hwad namn gifwit blifwit, äro wärdige Riksdags ämnen.

14. §. Definition på det hemliga inbördes Krigeriske tillstånd, hwaruti Rikets Inbyggare emot hwarandra i deras näringar och interessen blifwit försatte, samt igenom de i första Tidewarstwen ifrån 1735 til 1755 förelupne wilfarande och emot hwarandra stridande författningar om Banco-lån, och sedan genom de derpå i senare Tidewarstwen til 1767 medelst Coursens, än omätteliga stegring än dess hastiga fallande, tillstälte hemliga operationer, samt hwad följder deraf blifwa wil, så framt icke andra mått widtages til hjelp än wid sista Riksdag blefwo widtagne.

15. §. Contradictioner så obegripelige, som obeskriwelige.

16. §. Som utaf åtskillige både mundt- och skrifteligen i Trycket påstående göres, huru såsom emellan Creditorer och Debitorer, wid fordringar och betalningar bör liquideras efter den Cours, som war då Lån eller Gåld gjordes; så är nödigt, at undersöka, huruvida en sådan liquidation nu mera är möjlig eller ej, sedan Sedel-myntets wärde, genom Coursens tidiga stegring och fall, undergådt så många förändringar, som i 2. §. af denne site del beskrefne äro.

17. §. Anmärkingar wid en Skrift, som innehåller en Plan, huruledes man bör förhålla sig wid inskudande Riksdag.

18. §. Slutelig föreställning uppå alt det som uti förutgående delar om Finance- och Banco-märket sagt är, tofs i en naturlig ordning följa, at aldenstund begge märken äro på et ofskiljaktigt sätt sammanbundne; så är til begges uphjelpande en ny reformation oöndwiskeligen nödwändig, emedan alla de anstalter, som derom hittills gjordes blifwit, hafwa varit frugtlöse.

Den Sjette delen innehåller en jämförelse emellan Parisiske Banco samt Engelske Södersjöske Compagniets Systemer, och deras werkningar, med Swerges Banco-Mynte- och Wexel-Systeme, hwaruti bewises at den senare i onda werkningar wida öfswergår de förra.

Den Sjunde delen består af en Plan eller Systeme, huru och på hwad sätt nu mera Banco-Mynte-Stats- och Oeconomiske-märken, samt den allmänna Crediten, förtroendet och säkerheten åter må kunna uprättas så, at Riket, Kroan, Banquen, Debitorer och Creditorer, och alla Närings-grenar, kunna så wida blifwa hulpne, och tillfreds stälte, som i detta tillståndet möjeligen kan ske, samt tillika en säker grund lagd til Sedel-myntets affkaffande och realiserande med redbart mynt.

Manuscriptet af detta föregående har Upläggaren communicerat med flere förståndige Män at inhämta deras Råd om des Kundgörande i Trycket. De hafwa derpå lemnat följande svar.

Min Herre!

Wid Kundgörelsen af denna Förtefning twifla wi ingalunda derom, at I ju icke ädragen Er Författarens och många andras misnöje, tyehuru många kunna giswas, som längta efter Kundgörelse i Rikets nu warande olyckeliga belägenhet af så wicktiga sanningar och kundskaper som Förtefningen tyckes löfwa, så måste dock många hafwa et stort interesse deremot. Sant är wäl det, at om och hela den Säkerhets-Acten, sådan som den i början tilärnad war, af Rikets Höglöfl. Ständer hade blifwit bifallen, så hade den antä haft föga betydelse i ansende til säkerhet om Agendom, så länge alt hwad af Penninge-wärde beror, beror af et osäkert Mynt-wärde, eller så länge Riksdalers

Dalers värde i Sedlar til 36 Daler icke blifwit fastat och stadgat på så säker fot, som om Riksdaler i natura wore et courant Mynt; och så länge det ej är skedt, kan ingen råfna på hwad den äger, hwarken uti Banco- eller andra Sedlar, fast egendom eller wahra. Så länge det ej skedt och redbart Mynt icke gifwes, så kan ej heller någon wiff summa requireras til Statens nödtorfter; Rikens Ständer kunna icke heller weta, hwad de dertill skola bewilja, Cronan icke weta, hwad hon skall upbåra och utgifwa med säkerhet och Rikets Betjening icke weta hwad den kan få i Löm. Debitorer och Creditorer icke weta hwad den förre skall betala och den sednare fordra. En Säljare icke weta hwad han med säkerhet skall kunna begära och en Köpare at bjuda hwarken för Wårar, Ägdomar eller Wahror. Icke heller kan någon med säkerhet, hwarken borga, låna eller taga på Credit hwarken Penningar, Ägdomar eller Wahror. Icke heller kan hwarken In- eller Utrikes Handel och Credit sättas på en säker och stadgad fot så länge Sedel-myntet warar och Riksdaler i Cours ej är fixerad til 36 eller wiff Marketal, hwaröfwer eller under det ej kan gå.

Allt detta oaktadt lär Min Herre finna, at den tilårnade Kundgöressen skall winna föga upmärksamhet och Min Herre sjelf winna ganfka liten tack för möda, kostnad och walmening, ehuru stor faran för hela Riket wara mände. En stor lycka tyckes det dock för Rikens Ständer sjelfwe, såsom Guaranteurer på Rikets wagnar för Banquen och tillika sjelfwe redofordrande, wara, at nu warande Banco-Deputation gått så wida i de sistas fotspor, med uppenbarande af sådane hemligheter angående Banquen, som hittils hört under tyfthets Eder och ej stort mer återstår än det som tyft och hemligt wara bör, det är Banquens debet och credit.

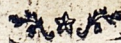
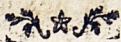
Ännu mindre lærer denne Eder Kundgöressen wärka mer än alla förre gjorde påståender, någon allwarsam efterfrågan om orsakerne och Uphofsmännen til detta olyckeliga tilståndet; dock wil jag intet neka, at i fall Rikens Ständer, af det Wark som denna Förteckning talar om, kunne blifwa uplyste, huru uti och under deras namn, under mörker, tyft- och hemlighets Eder wid Riksdagar, det af hemliga interessen blifwit misbrukat och wärkat detta olyckeliga tilstånd, at det icke hända kan, at denna Kundgöressen förmår hafwa mer wärkan än alla förutgjorde påminnelser; men detta är sådant som tiden skall utwisa,

twissa. **Embleter**, så länge det ej skjedt, blifwer all säkerhet, styrstet af Cours och den så länge omtalte Realisationen lika osäker som hittills, hwad Säkerhets-Acter och huru många och göras måtte.

Wi se också at sielfwa Bauquens säkerhet, med hwilken hela Rikets så nära förknippad är, icke blifwe säkrare än den varit lemnad efter de förre Riksdagarne alt ifrån 1738, torde och blifwa en orsak til en ny Riksdags Anticipation, så snart denne är ändad.

Just som wi sluta detta swar, komma wi af en oförmodad händelse öfwer et *Project*, som tyckes hafwa varit ärnat til et *Memorial* at ingifwas hos Rikens Ständer, angående *Secrete*-Utskottets Betänkande af den 30 *October* sistledne angående *Finance*-Wärket. Swarföre det icke framkommit, det kunna wi icke weta; men som deruti talas utur samma ton, som i alt det föregående, så torde icke skada om Min. Herre låter det följa med uti en suite. Det wore wäl om det samma kunde jemte det föregående bidra til förebygning af widare olycks-följder i wår *Finance*-ställning; ty så förgräpligt det wore, at endast twissa om *Secreta*-Utskottets wälmening med nyssnämde Betänkande; så straffbart wore det, medan deras sammantwara påstår, at förtiga om genom en eller annans hemliga åtgärd deruti skulle finnas något, som kunde göra Riket olyckligare än det är och executionen omöjelig, men medelst deras närmare utlåtelse och förklaring, kan sedan de äro åtskilde förebygga alla widare olyckor, som kunde göra deras wälmening frugtlös.

Det är et äldrigt *Axiome*, at den som förtegit en förut sedd olycka, som med uppenbarand et funnat förebyggas, är lika straffbar med den som bidragit til olyckan. Det är lättare at med Lagar förekomma olyckor, än at bota dem sedan de äro förelupne; lika som det är förficktigare at med tjenlige botemedel förekomma Sjukdomar, än at bota dem sedan de äro åkomne; äfwen som det är och angelägnare at med goda Lagar förebygga laster och odygder, än at straffa dem sedan de tagit öfwerhanden. Men detta omnämde *project*, oaktadt des märkwärdiga innehåll, måste denna gång hwila, dels för tidsens korthet dels och för des widlyftighet. Men i fall föregående Förslags-Rundgörelse wärkar wederbörandes påfordran om des uppgift, som med så ord i Trycket kan ske, skall det straxt efterkommas.

www.books2ebooks.eu